

ra, bestean politika, hurrengoan gizarte-gai bat, denetik jorratzen du Ponttok bere idazkitxoetan, dela Hego dela Ipar Euskal Herrikoa, berdin Frantzia zein mundu zabalekoa, beti ere zorrotzasunez baina batez ere umore lasai eta jendetasun giza-bidezkoaz, egilearen ezaugarri ere badiren bereizgarriak.

Liburua ez da euskara batuaz idatzia, baizik eta *Herria*-n erabiltzen den lapurtar-nafarra horretan. Edonola izanik ere, interresgarri eta jakingarria da bere idazkera, eta ezin bestela izan, Euskaltzaindiko buru ere badenez gero.

Sarako Bazko asteleheneko azoka eta apirilaren 23ko liburu-eguna atarian ditut hau idaztean, eta badira hainbat liburu argitaratzeko zorian. Dena dela, gaurko tokiak jan ditut eta hurrengorako utzi behar.□

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

EUSKARAZ IKASI NAHI ETA EZIN

Gero eta ikasle gehiago inguratzen da Euskal Herriko Unibertsitatara ikasketak euskaraz egiteko asmo, gogo eta erabakia-rekin. Azken urteotan azpimarragarria izan da ikasle gazteen hautaketan nabarmendu den joera. Oraintsu artean 20-25 ikaslez osatutako taldeekin lanean jardun garenak geure irakaspideak aldatu beharrean aurkituko gara hiruzpalau urteren mugan: ehun eta hogeita bost ikasletik gorako taldeei irakatsi beharrean aurkitu dira zenbait fakultate eta unibertsitate-eskolatan karreratako lehen mailetakako irakasleak 1994/95 ikasturte honen hasieratik.

Joera horrek horrela izan behar zuela ederkitxo adierazten zuen derrigorrezko irakaskuntzen eremuko eskolatan gertatzen ari zenak eta gertatzen ari denak: gero eta ugariagoak di-

ra oinarrizko irakaskuntza eta bigarren mailakoa oinarriz euskaraz edo bi hizkuntzetan egiten ari diren ikasle gazteak. Beren ikasketak euskaraz hasi zituztenez, amaitu ere euskaraz amaitu nahi lituzkete unibertsitatean.

Nahi luketen guztiak ezin ordea euskaraz ikasi geure unibertsitate honetan. Zenbait fakultate eta unibertsitate-eskoletan exkaxkeria bat baino ez da euskaraz eskaintzen dena: ikasgai bat edo beste baino ez, huskeria bat. Bada aurtengo ikasturte honetaraino euskaraz ezertxo ere eskaini ez duenik ere. Badira lehenengo ikasmailatan zenbait gai euskaraz eman, baina aurreratuetan ezertxo ere eskaintzen ez dutenak. Nahastua da egoera unibertsitate-barruan, eta ikasle gaiak gauzak garbi ikusten ez dituztenez, gaztelaniazko aukerabidetik jozea erabakitzen dute maiz.

Erantsi horri honako beste zailtasun hau: nahiz eta irakasleek gaiak euskaraz aurkeztu eta landu, eskasak dira ikasleentzat prestatutako euskarazko eskuliburuak. Gaiak beren kabuz landu behar dituztenean —eta hori ohizkoa da unibertsitateko ikasmailatan— gaztelaniazko edo atzerriko beste hizkuntzetan dauden liburueta jo beharra izanen dute ezinbestean. Gaztelaniaz irakurri eta euskaraz landu eta idatzi beharrak ahalegin gehigarria eskatzen dio ikasle gazteari. Erosoago somatuko da, asko eta asko, bere ikasketak gaztelaniaz burutzen.

Ezin harrituko gara, beraz, ikasle euskaldun askok oraingoz gaztelaniazko adarra aukeratzen badu, unibertsitatera inguratzen denean. Inork diskriminaziorik badu euskaraz ikasi nahi duen ikasleak du diskriminaziorik handiena oraindik ere. □

EUSKARAZKO IRAKASKUNTZA ETA UNIBERTSITATEKO SAILAK

Sailei —eta ez fakultatei edo unibertsitate-eskolei— dagokie unibertsitateko ikasketen irakas-antolakuntza. Sailek erabakitzen dute, beraiei dagozkien gaietan, zer irakatsiko den eta nork irakatsiko duen. Oinarrizko arautegiak dioena betez gero, sail bakoitzak ezartzen ditu bere derrigorrezko eta hautaz-

ko ikasgaiak ere. Eta sailaren esku dago euskaraz zer eman-
go den erabakitzea bera.

Sailek, normalki, kontseilu bat aukeratzen dute eginkizun guzti horien ardura har dezan. Eta ohizkoa denez, katedradunek eta irakasle titular zaharrenek —esperientzia luzeena beraien baitute— osatzen dute kontseilu hori, salbuespenak salbuespen beti ere. (Kontseilukide izateko helburuz zenbait lehia lotsagarri ere ezagutu izan dugu, ohorea ezezik agintetza eta me-rezimenduak ere bai baititu kontseilu horretako kide izateak).

Pentsa daitekeenez, zenbait sailtako kontseilukideek ez dakite euskararik eta ez dira euskararen arazoaz kezkatu ere egiten. Urteak daramatzate unibertsitatean —katedradun eta titular ez da gauetik goizera egiten bat— eta horiek hortara zirenean euskarak ez zuen tokirik fakultate eta unibertsitate-eskolatan. Gauzak horrela, gaur ere ez dira euskararekin gehiegi kezkatzen. Oztopatu ere egiten dute euskararen hedapena beren sailtan: irakasle euskaldunak eskatu behar direnean ez eskatzea nahikoa dute. Hortxe ixten zaio atea euskarari.

Pikarokeriak egiten ditu, ordea, bereak eta bi unibertsitate honetako zenbait sailtan. Zenbait gai euskaraz emango dituzten ariemaitzakiarekin irakasle euskaldunak eskatu bai eskatzen dituzte. Baina talde bat osatzeko hainbat ikasle ez dela euskarazko lerrora bildu, eta irakasle horiek gaiak gaztelaniaz ematen jartzen dituzte isilpean. Ordu-kopuru berdina irakasle gehiagoren artean banatuz irakasle bakoitzak ordu gutxiago eman behar! Hara irabazia euskararen kontura! Hasiera batetan ez da ikasle gehiegirik bilduko euskarazko ikasgaietarako: aurrez eman ez bada ez dago horretarako ohiturarik eta lehengoan erara jokatuko dute ikasle berriek ere. Baina hasierako talde txikiak laister batean bilakatuko dira handiegi ere: hamahiru-hamabosteko taldeetatik ehun eta hogeitik gorakoak izatera iragan dira zenbait fakultatetan azken bost urteotako epe motzean. Hori da esperientziak erakusten diguna, aipatutako oztopoak oztopo izaten jarraiturik ere.

Zenbait eta zenbait sailek orain artean eraman duen jokabidea kontuan harturik eta euskararen hedapena unibertsitate

tatean ziurtatuko bada —ikasleen eskubideak ezin galduko dira begibistatik; ezta berehalako urtetan euskal ikasleen gehikuntzak berarekin ekarriko dituen eskakizunak ere— ezin jarraitu ahal izango da arazoaren erantzukizuna sailen eskuetan uzten. Beste nolabaiteko irtenbidea aztertu eta erabaki beharko du Euskal Herriko Unibertsitate honetako Gobernu-Batzarrak. Nola justifika daiteke, bestela, zenbait karrera oinarriz euskaraz egiteko aukerak bideraturik egotea jadanik zenbait fakultate eta unibertsitate-eskolatan, eta beste batzuetan hasierako lehen urratsak eman izan eta bidea hortxe etenik uztea? Orainsu arte hori ere egiten ez zuenik bada gainera.

Esperientziak erakutsi du euskararen etorkizuna sailen esku uzteak ez duela etorkizuna ziurtatzen (ikasleen eskakizunei begira bereziki). Zenbait sailtako arduradunek, gainera, aurkako jarrera garbia adierazia du jadanik azken urteotako jokamoldearen arabera. Arazoari seriotasun handiagoz ekiteko ordua ere badela esango nuke nik. Eta zenbait irakaslek bere etorkizunaz gogoetak egiten ere hasi beharko luke, euskara ikasi nahi ez badu eta ikasten ez badu behintzat.□

ETA EUSKARAZKO ESKULIBURUAK UNIBERTSITATERAKO

Arestian aipatua dut, ikasleek euskarazko adarraren aldeko erabakia hartzeko orduan topatzen duten zailtasunetako bat euskarazko irakurgaien eta eskuliburuaren urritasuna dela. Azken urteotaraino ardura eta ahalegin gutxiegi eskaini izan zaio arazo honi gure unibertsitatean. Zenbait irakasle hasia da jadanik bere irakasgaiari dagozkionak euskaraz argitaratzen. Oraindik urriegiak badira ere horrelako kasuak, ederkitxo eskertzen dute hori ikasleek. (Bada bestelakoaz ugari argitaratzen duenik, baina bere gaiaz lerro bakar bat euskaraz jarri ez duenik ere. Soldata unibertsitatetik jaso —euskaraz emateko gai zelako aurkitu zuen sarrerara, ez bestegatik— eta lan nagusia bere hobby-mugatu. Ez diot hau asko direlako esaten, ezagunak direlako baino, eta eskatzeko orduan egiten dutenak baino gehiago eskatzen dutelako baizik).

Unibertsitaterako eskuliburuen itzulpena da arazoak izan dezakeen konponbidea. Irtenbide honetan saiatzen ari da oraingo euskararako Errektore-ordea. Unibertsitateak berak ez dio laguntza handiegirik eskuratzen oraindik: Unibertsitateko diru-kontuak, ezaguna denez, ez dira itxaropen handiegirik sortzen duten horietakoak. Hezkuntza eta Unibertsitaterako Sailburu berriak arazoa ulertzen zuela bazion ere oraintsu berriki, oraindik ikusteko dago arazoak ondorengo urteetan hartuko duen norabidea.

Gipuzkoako Campusean hala-holako irtenbide bat aurkitu zaio kezkarri azken hiru urteotan (baita Arabakoan ere, nahiz eta neurri apalagoan izan): bertako diputazioak eskaintzen duen dirulaguntza bereziari esker hainbat eskuliburu itzuli da jadanik eta beste hainbat itzultzen ari da une honetan: urte bakoitzeko hamar bat eskuliburu. Ez da asko, baina bai zertxobait. Zenbait jakintza-arlotako euskara finkatzen ari da horrela, irakasleentzat eta ikasleentzat lana erraztuz eta xamurtuz. Ahaleginak aurrera jo dezan neurrian, etorkizunerako itxaropenak ate txiki bat zabalik du oraingoz.

Kezkagarria, ordea, Bizkaiko Diputazioak orain artean hartu duen jarrera: ez dio ximikorik eskaini eginkizun horretarako Euskal Herriko Unibertsitate Publikoari. Eskaini ez eta ukatu bai, dugun informazio eskasak dioenez behintzat. Eta hori ez Euskararako Errektore-ordea horretan saiatu eta ahalegindu ez delako. Euskara indartuko eta hedatuko bada eginkizuna erakunde guztiena da. Euskarak Unibertsitatean har dezan indarrak izanen du ondorio eta eragin zuzenik bizitzako beste eremuetan ere: kulturarenean, politikarenean, ekonomiarenean, hezkuntzarenean, e.a. Zalantzarik ez horretan.

Baina bada harritzen nauen bitxikeriarik: Deustuko Unibertsitatearekin badu hitzarmenik Bizkaiko Diputazioak zuzenbide-arloko eskulibururen bat edo beste euskaraz jartzeko helburuz egina. Aspalditxotik ari zen lan horretan E. H. U.ko Zuzenbide-fakultatea, baina ez fakultate honek bereziki, ez Euskal Herriko Unibertsitateak orokorrean jaso du laguntzarik eta eskaintzarik Bizkaiko Diputaziotik. Deustuko Unibertsitateak itzuli dezanak balioko du, nola ez, Zuzenbide-fakulta-

te publikoko irakasleentzat eta ikasleentzat. Eskertzekoa, beraz, lan hori. Baina unibertsitate bati laguntza bai eta besteari ez, hori da ulertzen zaila.

Etorkizunean ate gehiago ere zabalduko al zaizkio bide honetatik euskarari unibertsitatean! Uste izatekoa da□.

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

IRAKURTZALETASUNA

Liburuaren Eguna dela eta, han-hemenka, liburugintzari eta irakurtzaletasunari buruzko ekitaldiak, mahainguruak, azokak, etab. antolatu dira.

Euskarazko liburuaren ekoizpena, ajeak aje, handitzen, sendotzen eta zabaltzen joan da azken urteotan. Ez dira horrenbeste urte, euskaraz argitaratzen zen guztia irakurtzeko aukera zegoena. Gaur egun horrelakorik pentsaezina da. Kantitatean eta kalitatean hobetu da gure ekoizpena.

Progresio horretan handitu ez dena ordea, irakurlegoa da.

Kontuan izanik azken hamarkada honetan zenbat ikasle atera den D ereduko eskoletatik eta ikastoletatik, eta zenbat jende euskaldundu edo alfabetatu den eta EGA edo hizkuntz eskakizunen bat atera duen, euskaraz idatziriko ekoizpenaren kontsumoa (*Euskaldunon Egunkaria*, era guztietako aldizkariak, liburuak...) handitu egingo zela espero genezakeen, baina sektorean dabiltzanen iritzi orokorrari kasu eginez, badirudi hori ez dela horrela izan.

Testuinguru honetan hainbat muga gainditu duten produktu bakarrak herri-aldizkariak izan dira. Aldizkari horiek beren helburua ederki bete dute (herri-informazioa euskaraz es-